

MUSIQA MADANIYATI O‘QITUVCHISINING PEDAGOGIK MAHORATI

Mirzaolimova Gulshanoy
Andijon davlat pedagogika instituti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola orqali musiqa madaniyati o‘qituvchisining musiqiy pedagogik mahorati, o‘quvchilarni musiqa san’ati va nazariyasi bilan tanishtirish, ijro etish va tarbiyalash, ijodiy faoliyatni rivojlantirish va musiqiy ko‘nikmalarni oshirishga yo‘naltirilgan pedagogik bilim va malakalarga asoslanadi. Bu mahorat o‘qituvchi uchun o‘quvchilarini birebir o‘rgatish, guruh ijro etishni tashkil etish, va musiqa o‘qitish jarayonini ilmiy va malakali ravishda o‘rganishga yordam bermasiga ega bo‘ladi. Mahorat, musiqiy texnikalar, kompozitsiya, solfedjo va boshqa pedagogik usullar bo‘yicha yetuk bilim va tajribaga ega bo‘lishni talab qilinishi haqida yoritilgan.

Kalit so‘zlar: zamonaviy o‘qituvchi, pedagogik ta’lim, pedagogik mahorat, ijtimoiy faollik,

Zamonaviy o‘qituvchi - kelajak bunyodkori, yangi pedagogik texnologiyalar, nazariyalar, konsepsiyalarning muallifi, ishlab chiqaruvchisi, tadqiqotchisi, foydalanuvchisi va targ‘ibotchisidir. “Ta’lim to‘g‘risida»gi “O‘zbekiston Respublikasi Qonunlari asosida milliy tajribaning tahlili va ta’lim tizimida jahon miqyosidagi yutuqlarga tayanib yuksak umumiy va kasb-hunar madaniyatiga, ijodiy va ijtimoiy faollikka, ijtimoiy-siyosiy hayotda mustaqil ravishda mo‘ljalni to‘g‘ri ola bilish, istiqbol vazifalarini ilgari surish va xal etishga qodir kadrlarning yangi avlodini shakllantirishga yo‘naltirishda pedagog mahorati alohida o‘rin tutadi. O‘qituvchining pedagogik mahorati - o‘quv jarayonining barcha shakllarini eng qulay va samarali holatda tashkil etish, ularni shaxs kamoloti maqsadlari tomon yo‘naltirish, talaba- o‘quvchilarda dunyoqarash qobiliyatini shakllantirish, jamiyat uchun zarur bo‘lgan faoliyatga moyillik uyg‘otish asosiy vazifalardan hisoblaniladi. Pedagogik maqsadning o‘ziga xosligini quyidagilarda bilish mumkin: Pedagogik faoliyatning maqsadi jamiyat tomonidan belgilanadi, ya’ni pedagogik faoliyatning natijasi jamiyat manfaatlari bilan bog‘liqdir. Uning mehnati yoshlar shaxsini har tomonlama kamol toptirishga yo‘naltirilgan. Pedagogik faoliyat avlodning ijtimoiy uzviyligi (ketma-ketligi)ni ta’minlaydi. Bir avlod tajribasini, ikkinchi avlodga o‘tkazadi, ijtimoiy tajriba orttirish uchun insondagi tabiiy imkoniyatlarni ro‘yobga chiqaradi. Pedagog faoliyati doimo shaxs faoliyatini boshqarish bilan bog‘liq. Bunda pedagogik maqsad o‘quvchi maqsadiga aylanishi muhimdir.

Pedagog o‘z faoliyati maqsadini va unga erishish yo‘llarini aniq tasavvur qilishi hamda bu maqsadga erishish o‘quvchilar uchun ham ahamiyatli ekanligini ularga anglata olishi zarur. Gyote ta’kidlaganidek: «Ishonch bilan gapir, ana shunda so‘z ham, tinglovchilarni mahliyo qilish ham o‘z-o‘zidan kelaveradi». Pedagogik ta’lim-tarbiya jarayonida o‘quvchi faoliyatini boshqarish shuning uchun ham murakkabki, pedagog maqsadi doimo o‘quvchi kelajagi tomon yo‘naltirilgan bo‘ladi. Buni anglagan holda mohir pedagoglar o‘z faoliyatining 11 mantiqini o‘quvchilar ehtiyojlariga muvofiq holda loyihalaydilar. Hamkorlik pedagogikasining tub mohiyati ham ana shundan iborat.

Pedagogik faoliyatning o‘ziga xosligi quyidagilarda namoyon bo‘ladi: Inson o‘zining alohida xususiyatlariga ega bo‘lgan, ro‘y berayotgan voqealarni idrok qila oladigan va ularga o‘zicha baho beradigan takrorlanmaydigan faol mavjudotdir. Psixologiyada ta’kidlanganidek, har bir shaxs takrorlanmasdir. U pedagogik jarayonning o‘z maqsadi, ishtiyoqi va shaxsiy xulqqa ega bo‘lgan ishtirokchisi hamdir. Pedagog doimo o‘sib-o‘zgarib boradigan inson bilan ishlaydi. Ularga yondashishda bir xil qolip, shakllanib qolgan hatti-

harakatlardan foydalanish mumkin emas. Bu esa pedagogdan doimo ijodiy izlanib turishni talab qiladi.

Har bir mohir pedagog o‘zining individual pedagogik tizimiga ega bo‘lishi lozim. Bunda albatta mamlakatimizdagi ilm-fan, ta’lim, milliy-madaniy qadriyatlar, hamda musiqiy meros, musiqiy ijrochilik, xonandalikdagi qator yutuqlarimiz bilan o‘quvchi-yoshlarni tanishtirib borish katta ahamiyat kasb etadi.

Musiqqa madaniyati o‘qituvchisi o‘quvchi-yoshlar psixologiyasini o‘rganishi va har biriga nisbatan individual yondoshishi, dars va mashg‘ulot jarayonida ularning talab va istaklari qondirilishi uchun harakat qilishi, yaxshi ijodiy natijaga erishishga, har bir o‘quvchi-yoshlarni safarbar eta olishi, bir so‘z bilan aytganda, yoshlarning ma’naviy ehtiyojini qondirish uchun sharoit yaratishi lozim.

Ushbu vazifalarni amalga oshirishda undan yuqori badiiy did, yangilikni tez his qilish, hayot bilan hamnafas bo‘lish, mohir tashkilotchilik qobiliyati talab qilinadi. Bosh vazifa - badiiy ijodiyot yoki 12 san'atning biror tor yo‘nalishi bo‘yicha mutaxassislar tayyorlash emas, balki, har tomonlama komil insonni tarbiyalash uchun uni axloqiy pok, go‘zallik va ezgulikni yaxshi his eta oladigan, o‘z axloqi bilan boshqalarga o‘rnak bo‘la oladigan ma’naviy etuk insonlarni tarbiyalash ishiga ko‘maklashishdir.

O‘quvchi-yoshlar talimida muvaffaqiyatlarni qo‘lga kiritishi, bilmaslikdan bilishga, qo‘lidan kelmaslikdan uddalay olishga, yani o‘z kuch-g‘ayratlarining ma'nosi va samarasini anglashga tomon siljish, yutuqlar quvonchini his etishni taminlovchi sharoitlarni yaratish, mehnatsevarlik, o‘qishga havas va o‘qish iqtidorini tarbiyalash asosiy vazifalardan biridir. Musiqqa tufayli insonda oliyjanoblik, ulug‘vorlik, go‘zallik tashqi dunyodagina emas, balki uning o‘zida ham mavjud ekanligi to‘g‘risidagi tasavvur yuzaga keladi. O‘zbek xalqining bebaho, mumtoz, nodir musiqqa asarlarini xalq cholg‘ularida badiiy, yetuk ijro etishni rivojlantirish, hozirgi davrimizda yoshlarni musiqqa bo‘lgan qiziqishini orttiradi.

Xulosa qilib aytganda, musiqqa madaniyati o‘qituvchisining pedagogik mahoratlaridan eng avval, ta’lim - tarbiya sohasida orttirilgan tajribalarni o‘rganishi turadi. Bu albatta, ko‘pgina muammolarni hal etishda yaqindan yordam beradi. Ilg‘or o‘qituvchilar tajribasi bilan bir qatorda oddiy o‘qituvchilarning faoliyatlari ham o‘rganib boriladi. Chunki tajribalarni o‘rganish jarayondagi muammo: yutuq va kamchiliklar aniqlanadi. Shu bilan bir qatorda, musiqqa madaniyati o‘qituvchisini darsdan tashqari musiqiy to‘garak tashkil etishi, bolalarni unga qamrab olishi, bolalarga har bir san'at insonga ruhiy ta'sir ko'rsatishi, musiqqa aynisa emotsional ta'sir etishda katta kuchga ega ekanligini singdira olishida yordam beradi. Jumladan: Qadimgi Gretsiyada musiqqa yordamida donolikni, mardlikni tarbiyalashi mumkin deb hisoblangan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sh.M.Mirziyoyev / Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz / Toshkent, «O‘zbekiston» 2017.
2. Sh.M.Mirziyoyev / Yangi O‘zbekistonda erkin va farovon yashaylik / Toshkent, «Tasvir» nashriyot uyi – 2021
3. Yo‘ldoshev Sh, Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. - Toshkent, Fan, 2001 - yil.
4. Ishmuhammedov.R, Abduqodirov.A. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent, - Fan, 2008 - yil.
5. Tolipova Sh. Pedagogik texnologiyalar - do‘stona muhit yaratish omili. - Toshkent, YUNIREF, RTM, XTB, 2005 - yil. 4. Davletshin M. G. Zamonaviy maktab o‘qituvchisining psixologiyasi. - Toshkent, - O‘zbekiston, 1999 - yil.
6. Sharipova G. Musiqqa o‘qitish metodikasi. TDPU, 2004 - yil.
7. Musiqqa o‘qitish metodikasi va maktab repertuari. Fanning o‘quv - uslubiy majmuasi. - SamDU, 2011 - yil